

**A Varasdon 2000. szeptember 10. és 16. között
„Az orgona mint európai kultúrkincs”
címmel tartott I. európai kongresszus határozata**

Az orgona és az orgonazene az európai kulturális hagyomány fontos része, mindkettő a nyugati többszólamúság keretei között fejlődött ki. Az orgonának kifejezett európai identitása van, s így az európai kultúra sokszínűségéhez tartozik. Az európai hangszerek téra aligha képzelhető el nélküle.

Az orgonák Európa számos országában veszélyeztetett helyzetben vannak: akár elhanyagoltság, természetes pusztulás vagy hiányzó eszközök, akár anyagiasság és felszínes „haladó” gondolkodás miatt. Ezért találkoztak — a II. világháború vége óta először — Varasdon az orgonaművészet, az egyházak és a politika képviselői, hogy az európai orgonaörökség védelméről és tartós megóvásáról gondolkozzanak.

Kongresszusuk témája: „Az orgona mint európai kultúrkincs”.

A kongresszus résztvevői a következő határozatot fogadták el:

Megállapítják, hogy

- az az örökség, amely Európa valamennyi országában megtalálható, több ezer történeti értékű orgonát foglal magába;
- a hangszerörökség nagy része —mindenekelőtt Közép- és Kelet-Európában— különösen veszélyeztetett, s azt csak jelentős erők mozgósításával lehet megmenteni;
- nincs teljes áttekintésünk ezen európai orgonaörökségről;
- nincsenek lefektetve azok a közös, kutatáson és sokévi tapasztalaton nyugvó normák és irányelvek, melyek a veszélyeztetett hangszerállomány megmentéséhez elengedhetetlenek;
- hiányoznak az anyagi eszközök valamennyi hangszer megmentéséhez és jó karban tartásához;
- a teljes nyilvántartás, a közös normák és irányelvek, valamint a pénzeszközök hiányát látva érthető, hogy az orgonaépítők, organológusok és organisták máig nem láthatták el feladataikat az egyes hangszereknek megfelelő módon;
- az orgonaörökség bizonyos országokban az állami és egyházi hatóságok érdektelensége, valamint a szakemberek hiánya miatt különösen is veszélyeztetett. Ezért értékes és egyedi hangszerek nem kapják meg azt a figyelmet, gondozást és védelmet, mely történeti jelentőségük alapján megilletné őket.

Küzdeni akarnak azért,

- hogy az orgonát minden országban és minden esetben a törvényileg védett európai kultúrkincs részeként tartsák számon;
- hogy az orgonát minden országban és minden esetben egészként kezeljék, külsejének, belső alkotórészeinek és hangzásbeli tulajdonságainak összefüggésében.

Ezért a következő *célkitűzéseket* tartják szükségesnek:

- a politika és az egyházak aktív fellépését az orgonaörökség érdekében;
- az orgonák műemléki védelmének jogilag kötelező integrációját az európai műemlékvédelembe éppúgy, mint a historikus orgonák jogi védelmének egész Európára történő kiterjesztését;
- az eszmecsere minden formájának előmozdítását orgonaépítők, organisták, műemlékvédők, egyetemi hallgatók, az egyházak képviselői, a kultúra és a közélet reprezentánsai között egész Európában;
- a historikus orgonák teljes jegyzékének azonnali elkészítését az illetékes hatóságok és intézmények közreműködésével — ezeknek a listáknak a fontossági sorrend meghatározása mellett a régióra jellemző stílusok megnevezését is tartalmazniuk kell, ami a további munkák alapfeltétele;
- kötelező, általános érvényű normák és irányelvek megfogalmazását, melyek alapján mind iránymutató jellegű tervek és munkálatok, mind átfogó restaurálások, helyreállítások kezdeményezhetők és más, az orgonaörökség biztosításához szükséges intézkedések foganatosíthatók — hasonlóképp, segédanyagok kiadását jelenleg igen nehéz körülmények között dolgozó orgonaépítők és felelős egyházi személyek számára;
- a kongresszus által elfogadott, ill. célkitűzéseiben rögzített, az orgonarestaurálás kérdéseit érintő feltételrendszer kiadását, fordítását és további kidolgozását;
- ezen normák és irányelvek felvételét orgonaépítők, organológusok, organisták, műemlékvédők és teológusok képzési anyagába, valamint azok általános elismertetését és figyelembevételét.

Megvalósítás

A nevezett célkitűzések túllépnek a nemzeti lehetőségek keretein, ezért azokat európai alapokra kell helyezni. Csak egy külön e célból létrehozott EU-program képes a célkitűzések megvalósítását szavatolni.

A kongresszuson elhangzott országokénti beszámolók alapján dokumentációt hozunk létre, melyet az érintett országok minden püspökségének éppúgy megküldünk, mint a többi kiválasztott európai egyházi hatóságnak. Ezt a dokumentációt az Európai Unión belül valamint az érintett országokban e témával foglalkozó hatóságoknak is eljuttatjuk.

A dokumentációt a „Az európai orgonaszimpózium 2001” („The European Organ Symposium 2001”) című gőteborgi kongresszuson is bemutatjuk.

Finanszírozás

Annak ellenére, hogy a veszélyeztetett hangszerállomány megmentéséhez szükséges pénzeszközök előteremtése nagyon nehéz, a következő alapvető kellene megvalósítani: egyes munkálatok vagy objektumok finanszírozása, amennyire lehetséges, az érintett ország vagy több ország eurorégiós kereten belüli összefogásának ügye marad. Egyes országok pénzügyi szükséghelyzetét látva keresnünk kell annak a módját, hogy nemzetközi platform létrehozásával elegendő anyagi forrást biztosítsunk egy-egy ilyen terv részleges finanszírozásához, vagy segítséget nyújthassunk szponzorok megnyeréséhez.

Záradék

A kongresszus résztvevői meg vannak győződve arról, hogy — a fentnevezett célkitűzések megvalósításának alapfeltétele egy nemzetközi platform megalakítása, mely így megkaphatja az őt megillető tekintélyt és függetlenséget feladatai megbízható és hiteles elvégzéséhez. Erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy mind nemzetközi, mind pedig országos szervezeteket, ill. intézményeket a platform számára érdekeltként és szponzorként megnyerjünk. Gondolhatunk itt az UNESCO-ra, az Európai Unióra, az Európa Tanácsra, az Európa Bankra (EIB), a Kelet-Európai Bankra (EBRD) és országos szinten olyan intézményekre és hatóságokra, melyek a műemlékvédelemért felelősek. Elengedhetetlenül szükséges, hogy ebből, a platform keretein belül, az egyházak megfelelő mértékben ki is vegyék részüket. Magántámogatók (vállalkozások, cégek, alapítványok stb.) adományainak elnyerését is célul kell kitűzni; — azt a lehetőséget is meg kell vizsgálni, hogyan lehet részfinanszírozást szerezni az EU-Bizottságtól a „Kultúra 2000” programon belül egy projekt segítségével.

A kongresszus résztvevői megbízzák Prof. Christoph Bossert urat, a kongresszus elnökét egy kvalifikált tagokból álló munkacsoport felállításával, mely egy ilyen jellegű platform munkafeltételeit megvizsgálja, s amely munkatervet, ütemtervet és költségvetést állít össze, s adott esetben egy EU-projektre előterjesztést készít.

A platform alakítását megelőző munkálatokat minél hamarabb be kell fejezni, de mindenestre legkésőbb e határozat elfogadását követő második esztendőben. A munkacsoport a legközelebbi kongresszuson (Göteborg, 2001 június) beszámol addig végzett munkájáról.

A kongresszus résztvevői egyetértenek abban, hogy a kongresszust évenként meg kell rendezni. Az alábbi helyeket javasolják az elkövetkezendő öt esztendőre:

- 2001 Göteborg
- 2002 Lisszabon
- 2003 Pozsony
- 2004 Bologna
- 2005 Vilnius.

A kongresszus csatlakozik a Prof. Dr. Hans Maier záróreferátumában elhangzott felhíváshoz:

„A Varasdon megrendezett kongresszus felhívással fordul kormányokhoz, egyházakhoz és polgárokhoz: legyenek segítségünkre abban, hogy a kelet- és közép-európai országok orgonáit a teljes pusztulás előtti utolsó órában megmenthessük!

Teremtsék meg egy egész Európát átfogó orgona-dokumentáció létrehozatalának feltételeit!

Verjenek hidat múlt és jelen, szakemberek és műkedvelők, orgonaépítők és organisták, liturgusok és koncertlátogatók között! Gondoskodjanak arról, hogy az európai műemlékek között a hangzó emlékek is elfoglalják az őket megillető helyet! Segítsenek az európai orgonaörökség megőrzésében azzal, hogy erejükhez mértén támogatják «Az orgona mint európai kultúrkinccs» nevé alapítvány létrehozásáért tett fáradozásainkat.

A kelet- és közép-európai orgonaállomány nem válhat gigantikus hangszer-temetővé. Nem csupán megőrizni kell e hangszereket, hanem mind újra életre kell kelteni, játszhatóvá kell tenni és liturgikus, valamint művészi rendeltetésének vissza kell adni. Mert ezek az európai kulturális örökség nélkülözhetetlen részei, melyek nem semmisülhetnek meg. Európának csak akkor van jövődője, ha benne nem csupán a hasznosnak, hanem a szépnek is maradása van.”

E határozatot a kongresszusnak a csatolt listán olvasható résztvevői támogatják.

E résztvevők felhatalmazzák Prof. Dr. Luigi Ferdinando Tagliavini urat, a kongresszus tiszteletbeli elnökét és Prof. Christoph Bossert urat, a kongresszus elnökét, hogy e határozatot nevükben is lássák el kézjegyükkel.

Varasd, 2000. szeptember 16.

Luigi Ferdinando Tagliavini

Christoph Bossert

*Fordította: Pap Ferenc
Szakmailag ellenőrizte: Dávid István*